

prameny a studánky

České republiky v roce 2015

zpráva o celoroční aktivitě

Michal Kulík

Mladí ochránci přírody, Praha

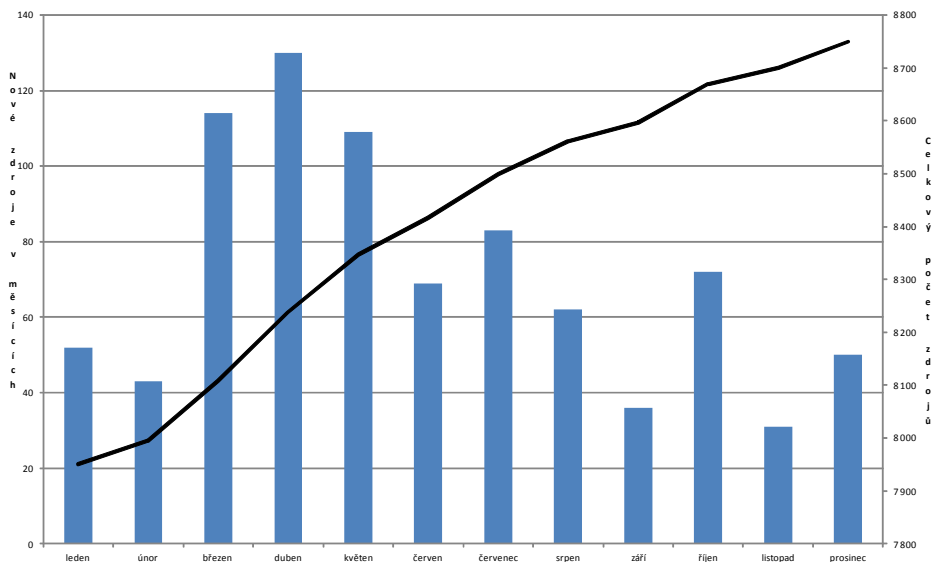
Národní registr pramenů a studánek

www.estudanky.eu

Jsme moc rádi, že se Národní registr pramenů a studánek čím dál více probojovává do povědomí těch lidí, kteří na výletech potkávají studánky a prameny. Prakticky jediný veřejný registr nenáročných mikrozdrojů se stále těší zájmu turistů a plní svoji roli veřejně dostupného seznamu pramenů a studánek v přírodě, k nimž má přístup jakýkoliv kolemjdoucí. To byl také od počátku náš záměr a cíl.

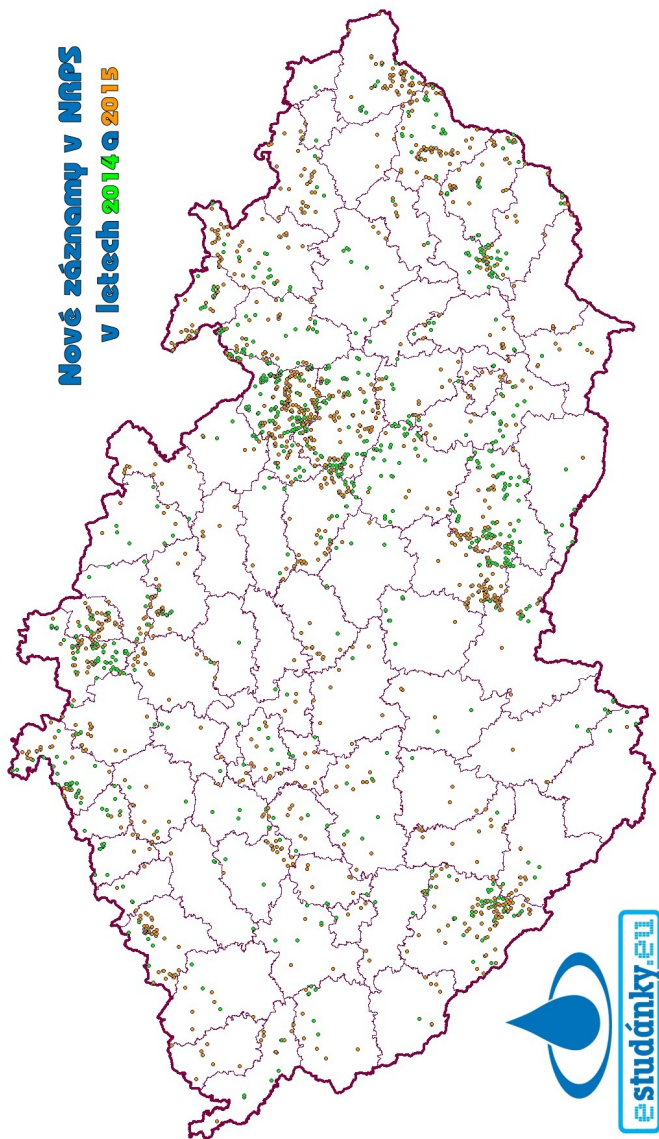
Od začátku bylo naším záměrem zmapovat a pro budoucí generace podchytit nezadržitelně zanikající studánky, které kdysi lidem věrně sloužily jako zdroje pitné vody. Možná i nenápadně upozornit jejich vlastníky na vhodnost starat se o svůj majetek – i tento cíl se nám poměrně daří a navíc jsme rádi, že je stále více nadšenců, kteří se snaží studánky nejen udržovat, ale i obnovovat či budovat na místech pramenů úplně nové. Ale to už je trochu jiná kapitola...

Náš původní odhad, že v našich zemích bývalo asi 10.000 studánek „kam ptáci, laně chodí pít pod javorový kmen, ti ptáci za dne bílého, ty laně v noci jen...“ se ukazuje být vcelku reálný. V některých lokalitách již jsou „klasické studánky“ zmapovány, přesto však v republice jsou ještě bílá místa.

Tento jednoduchý graf ukazuje, jak v roce 2015 do registru postupně přibývaly vodní zdroje – na jaře mohutně, jinak již ne tak pilně. Ale stále.

Zde je zajímavé srovnání přírůstku zdrojů do Národního registru v letech 2014 (zelená barva, 1.503 záznamů) a 2015 (oranžová barva, 851 záznamy). Z mapky jsou na první pohled patrná místa působení jednotlivých mapovatelů.

V roce 2015 jsme pokračovali ve vedení Národního registru, což mimo neustálé komunikace s pátrači, zodpovídání dotazů, vylepšování webu,... také obnášelo:

1. pokračujeme ve vyjasňování některých záznamů, které se „od pohledu jeví jako podezřelé“. Jsme rádi, že nám s touto prací v některých regionech pomáhají i někteří aktivní mapovatelé, kteří mnohdy věrohodnost ověřují přímo v terénu. Na stejné téma nám však posílají zprávy i pamětníci.

2. vydali jsme 2 studánkové kalendářiky na rok 2016 (ty zdarma nabízíme zájemcům). O kalendářiky projevují zájem i sběratelé.
3. ačkoliv je díky vysoké urbanizaci Praha krajem s menším počtem vodních zdrojů, přesto se i v ní dosud ještě vyskytuje značné množství pramenů a studánek. Ty jsou většinou soustředěny do několika jasně vymezených oblastí, které jsou postupně pokrývány speciálními průvodci.
V roce 2015 jsme vydali další díl průvodce popisující 8 zdrojů vody (+ 4 zaniklé) v Modřanské rokle.
4. stále dostáváme dotazy tohoto typu: „Dobrý den, můžete nám popsat polohu nejbliž-

ších studánek s kojeneckou vodou k Dolní Lhotě? Máme představu, že to bude tak do 20 kilometrů...“.

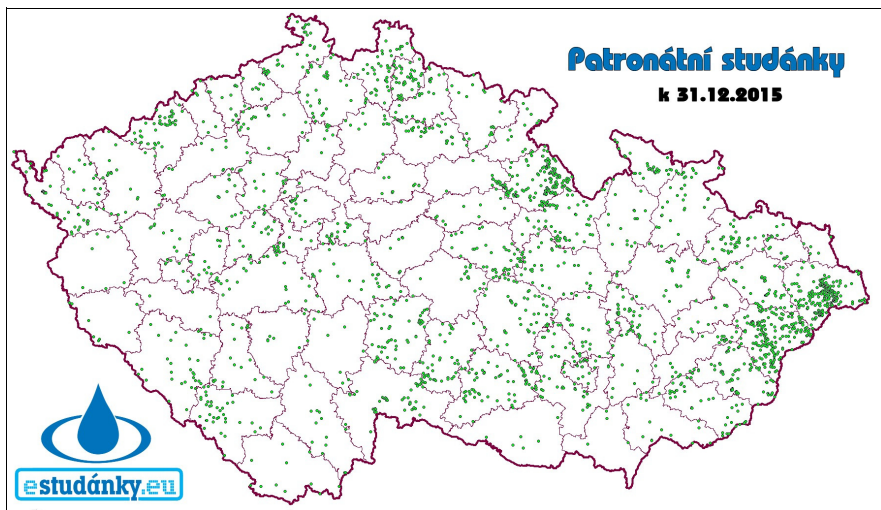
Odpoověď je prostá a u každého podobného dotazu prakticky stejná: „Dlouhodobý a volně přístupný zdroj pitné vody v přírodě je unikát – v ČR jich není moc. Zdroje splňující nejpřísnější kritéria na tzv. kojeneckou vodu jsou opravdový unikát – v ČR by šly spočítat na prstech jedné ruky. A to vůbec nemluvě o tom, že bez vědomosti, kde se vaše Dolní Lhota nalézá, nelze odpovědně odpovědět“.

5. neustále nám píše zadavatelé dotazy: „kdy konečně se mnou zadaná studánka, pramen objeví na www.mapy.cz. Zdroj jsem do registru zadával již před 3 dny a stále nic...“

Tímto tedy odpovídáme: „Server [mapy.cz](http://www.mapy.cz) aktualizuje podklady přibližně 2x za rok a my nic nemůžeme urychlit. Zveřejnění jde mimo nás...“

6. v Národním registru je již **celkem 2.493 studánek**, o které se někdo stará. Pečovatelé k tomu nepotřebují žádné pobízení – z vnitřního přesvědčení přebírají nenápadný patronát nad přirozeným zdrojem vody. Je zajímavé, že má výskyt těchto studánek silně regionální charakter – na mapce je to ostatně jasně patrné.

Rozložení těchto patronátních studánek přímo souvisí s množstvím studánek evidovaných v Národním registru v jednotlivých regionech.

7. i přes nepříznivou ekonomickou situaci (v roce 2015 jsme získali pouze minimální finanční podporu) se nám dařilo udržet internetový registr v provozu – většinu prací zajišťují dobrovolníci.
8. popularita Národního registru se projevuje v odkazech na stránky a ve stabilizovaném počtu návštěvníků (cca 250 až 300 každý den, v létě i přes 2.000). Rekord drží 10.5.2015, kdy bylo na webu 2.180 přístupů.
9. někteří horliví mapovatelé stále do registru zadávají „zdroje“ – tedy takové, které by se nikdo nepoužil (ani mapovatel). Moc tedy prosíme: přátelé, zapojte rozum!
10. datové údaje z Národního registru nabízíme i dvěma spolupracujícím internetovým mapám – www.mapy.cz a www.tourmapy.cz.
My máme datové podklady každodenně aktualizované a tak jedinou opravdu aktuální internetovou mapou se stává málo známý a nekomerční server tourmapy.cz (samozřejmě, kromě androidí aplikace `dmn:eStudánky`, která je ke stažení na obvyklém místě play.google.com).
11. kromě základní internetové prezentace existuje také verze pro mobilní telefony na odkazu m.estudanky.eu.
12. pro naše slovenské kolegy stále udržujeme přehled volně přístupných zdrojů vody na Slovensku na adrese sk.estudanky.eu.

Za vodou

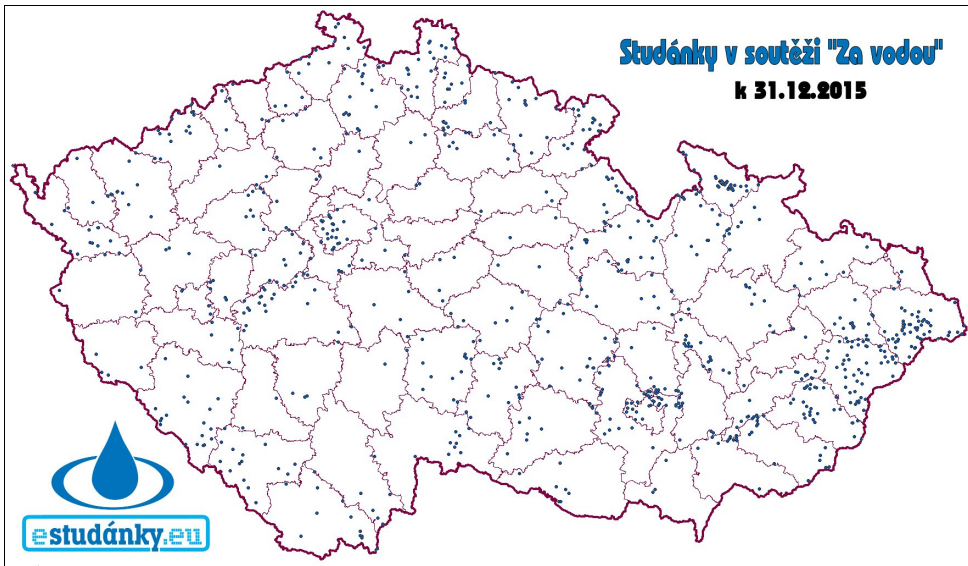
V roce 2014 jsme zahájili studánkovou soutěž „Za vodou“, která podněcuje k návštěvám vybraných studánek v celé republice.

Cílem je navštívit co nejvíce z námi vybraných studánek (k 31.12.2015 jich bylo celkem 850), pořídit jejich aktuální fotku a zadat ji do registru.

Po dvou letech této neobvyklé „soutěže“ můžeme konstatovat, že plní svůj účel: získáváme aktuální informace (zpřesnění polohy, fotografie, popřípadě slovní popis shledaného stavu). Tak víme, jak to u našich vytipovaných studánek vypadá...

Studánky v soutěži "Za vodou"

k 31.12.2015

Hráč	Počet navštívených zdrojů
Dragis	165
Martin	50
Mlečka	38
mírafi	31
Jlkap.65	17
Jaspy	15
roman.nosek	9
Vymítac	7
Jiří Jurečka	5
HonzaRez	5
Jezekro	4
zdenka.obi	2
korik	1
JarekDc	1
Jarmila	1
Zdeněk	1
Thorn	1
Iarova	1
Nemo	1
vaclavkrejza1	1
Kart	1
Atip	1

Nezastíráme, že vybíráme studánky „pohledné“, které rozhodně stojí za návštěvu. V Národním registru jsou u vybraných studánek umístěna malá loga, po jejichž odkliknutí se každý dostane na soutěžní stránku.

K 31.12. byly výsledky stále nevyrovnané, ale uvidíme za rok...

Za zmínku též stojí, že v

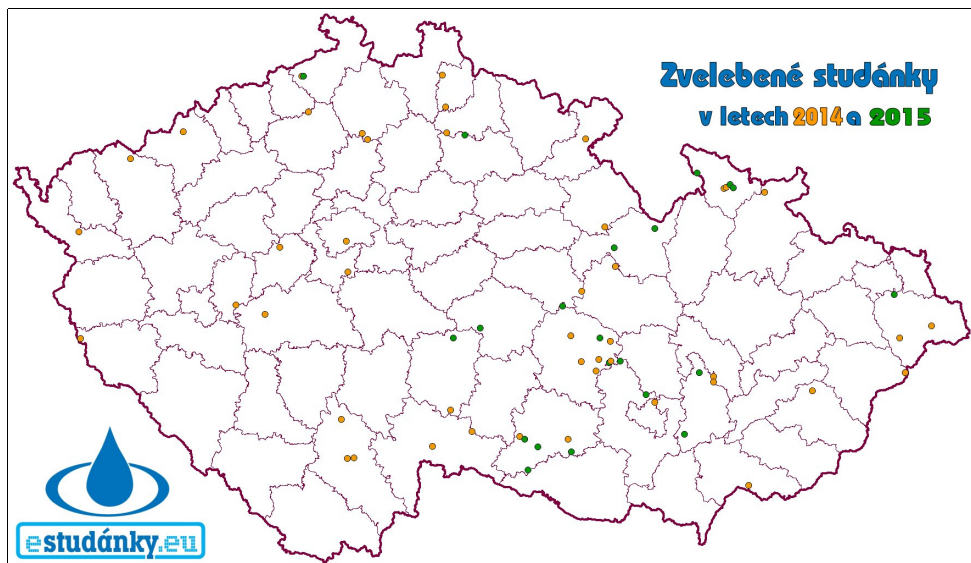
lednu následujícího roku od nás nejpilnější návštěvníci studánek obdrželi poštou malou pozornost.

Opravené studánky

I v roce 2015 se opravilo mnoho studánek – my víme o celkem 26 (pro zajímavost: v roce 2014 jich bylo 34). Není to moc, ale každý zvelebený zdroj přírodní vody přispěje k jejich zachování. Alespoň se tím vyrovná přirozený úbytek.

Konkrétně se jedná o tyto prameny a studánky: *Veleslavínka (149), pramen Žába (314), U Studní (323), Buková (876), Diana (1157), Pod Gotthardem (1592), bez jména (1875, 1964), Zapomenutý pramen (2505), Na Americe (5148), pramen Lesní domov III (6783), Chřibová (9231), Šidlobská (9369), Myslivny (9500), Běčnica (9532), Belka (9533), Čertova (9534), Habrovská (9535), vodní zdroj Sv. Jiří (9548), U Černých Blat (9555), Vítochovská (9562), Roubčická (9750), Na Hraničkách (9884), Chlumětínská (9990) a U korýtka (10161).*

My se o tom většinou dozvídáme až následně – to když nám třeba náhodný kolemjdoucí pošle fotografii opravené studánky, která pouhým srovnáním vypadá jinak, než ta v Národním registru.

Malá ukázka zvelebení v roce 2015:

Původní a současný stav bezejmenné studánky (1875).

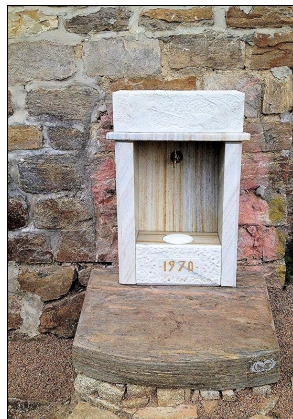

Původní a současný stav Běčnica (9532).

Původní a současný stav Belky (9533).

Původní a současný stav vodního zdroje sv. Jiří (9548).

Původní a současný stav Veleoslavinky (149).

Zanikající studánky

Bohužel nám však přicházejí i zprávy o vodních zdrojích v průběhu roku zničených, chátrajících až zaniklých, popřípadě z důvodu chybné lokalizace v terénu nenalezených..

Typickou ukázkou rychlé devastace vlivem přírody a vandalů je Krellova studánka. Tu vybuodoval pan řídící učitel Krell v Kunraticích u Prahy v roce 1906 a na fotkách lze sledovat její postupný zánik.

stav v roce 2009...

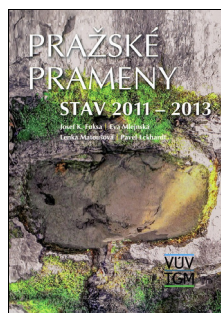

... a stav v roce 2015

Jak jsme na tom...

K 31.12.2015 je v registru podchyceno již **8.750 přístupných vodních zdrojů** (struktura je uvedena ve vedlejší tabulce) – tj. roční nárůst o více než 850 záznamů.

Současně je však 895 záznamů „mimo hlavní evidenci“ (jsou sice v registru, ale nezobrazují se) především pro nepřístupnost zdroje (802), zánik (93),...

V rámci republiky se vydávají lokální mapky s více či méně přesně zakreslenými zdroji. Je potěšitelné, že se mnozí autoři hlásí k Národnímu registru (popř. z něj přebírají část informací) a uvedením loga a odkazu jej nepřímo propagují.

Méně potěšitelné je pirátění informací nebo fotek bez uvedení zdroje (tedy webu estudanky.eu).

4.363	studánek
2.867	pramenů
796	studní
355	prameništ
66	vtů
36	vyvěraček
267	ostatních
a z toho...	
335	v ohrožení
206	minerálních
111	občasných
36	radioaktivních
12	vyschlých
1.305	požitelných

Zachraňme studánky!

Již řadu let probíhá stejnojmenná kampaň, která byla postupně provázána s celostátním „Národním registrem pramenů a studánek“. Náš cíl byl a je prostý: nabídnout všem zájemcům o konkrétní práci v přírodě a pro přírodu smysluplnou aktivitu zvládnutelnou i naprostými laiky.

Již název „Zachraňme studánky!“ napovídá, že naším společným cílem je zachovat (ale i nalézt, obnovit, prozkoumat, zvelebit, udržet,...) přirozené zdroje vody v přírodě. Tedy třeba studánky, pramínky, vývěry,... a jiné přírodní zázraky, kdy se na povrch dere životadárná voda.

Na svých toukách přírodou potkáváme mnoho polozaniklých studánek, o které se již dlouho nikdo nestará a tedy jim nejspíše hrozí postupný zánik. A to jsme si většinou ani nevšimli těch úplně zpustlých, na něž si možná matně vzpomenou pouze staří pamětníci.

A když pak v parném dni marně hledáme doušek vody, mnohdy si posteskneme „kdyby tu byla alespoň studánka...“.

Nemusíme dělat žádnou „velkou vědu“, ale přesto každý malý dílek práce ku prospěchu studánkám (a tím vlastně i celé naší přírodě) ohromně prospěje. Byly zde totiž dávno před námi, věrně sloužily mnoha generacím a tak by neměly jen tak zapadat listím, zanést se bahnem, zaniknout,...

Právě z těchto důvodů nikdo nepotřebuje žádnou „oficialitu“, barevný glejt o patronátu, slavnostní přísahu o starání se po 100 let,... každý se stará ze svého vnitřního přesvědčení o potřebnosti zachovat a udržet tento specifický kulturní prvek naší krajiny.

Jsmo moc rádi, když dostaneme zprávu od studánkových pečovatelů

oddíl Bimbrlata u své patronátní studánky

nebo návštěvníků. Sami totiž celou republiku nemůžeme obcházet, objíždět. A pečovateli o studánky není nikdy dost.

Zda zachováme studánky i příštím generacím záleží totiž na nás všech...

Všem pečovateli o studánky,

kteří se v roce 2015 starali o své svěřence, tímto veřejně

d ě k u j e m e .

A co dál?

Asi nelze předpokládat, že všechny studánky v celé republice získají obětavého patrona, který se o ně bude dlouhodobě starat.

V současné době člověk zatím ještě není na studánkách životně závislý, osud přírody není jeho prioritou, vody je zatím dostatek...

Pečovateli však jde především o dobrý pocit. A ten je nesdělitelný.

Přejeme jim, ať v péči nepolevují a předají svou ideu především svým následníkům.

I v roce 2016 nabízíme veřejný internetový Národní registr pramenů a studánek všem, kteří mají zájem o zařazení přírodního zdroje vody do celostátního přehledu.

Znáte-li pramen či studánku či je objevíte při putování krajinou, nezapomeňte na ostatní „žízniče“ a zařaďte zdroje do Národního registru. Tím se navěky zapíšete do studánkové historie.

Naše propagace

Pro zájemce pořádáme prakticky po celý rok tematické vycházky do přírody na téma „studánky“ – v roce 2015 to bylo například do Šárky, na Petřín, do Bohnického údolí, do Modřanské rokle,...

Také děláme pro různé cílové skupiny přednášky, opět na téma „Studánky ve vašem okolí“. Samozřejmě to pojmáme širěji a kromě historického úvodu nezapomeneme i na širší oblast.

V průběhu roku se na nás obrazejí různé redakce s žádostí o informace ze studánkového hnutí – většinou pak v turistické sezóně, tedy v létě. Předev-

ším to jsou regionální redakce s prosbou o souhrnné počty pramenů a studánek v určitém kraji, ale i žádosti o zajímavosti + pověsti, či o zprostředkování kontaktu na někoho v místě, kdo by mohl být terénním průvodcem.

Otvírání studánek

Do přírody jsme si zvyklí vyrazet s vodou v plastové lahvi, není ale nic krásnějšího než **osvěžení v dlaních** z chladivé studánky. Najděte si to svoji.

Dnes stačí otočit kohoutkem, ale v dobách ne zas tak dávno minulých se lidé museli při získávání pitné vody spolet téměř vyhradně na prameny a studánky. Tyto zdroje nesloužily jenom živým poutníkům, ale také živočichům v blízkém okolí. Lidé si studánek považovali, pečlivě se o ně starali a každé jaro navíc ve vesnicích probíhaly rituálně spojené s jejich čištěním po

dlouhém zimním období. Otvírání studánek se konalo všichni na konci května, těsně před příchodem léta. Souviselo s letnicemi – svatošlánskými svátky, které se slaví padesát dní po Velikonocích a letos připadají na 24. květen.

Křovinná studánka
Obřad měl v sobě řadu prvků ještě předkřesťanského původu. Čištění studánek symbolicky zahánělo nemoci a neštěstí, a měly je proto

Málo známá studánka Sárcečka habrovka v pražské Sárce

provádět volně a čistě dívky. Mladinká zhruba dvacetiletá děvčata ze vsi měli se sebou ledu zvolna křovinnu a celý průvod se vydal za zpěva a tance pramen vyčistit. Na mchu a travu dříve toto pozapomenout tradici obnovují, mezi nejzajímavější patří slavnost ve Těch Studních, která se letos koná v sobotu 30. května. Zazní zde také slavná kantata Bohuslava Martiního nazvaná Otvírání studánek, neboť to byl právě zdejší pobyt, který skládatele

k jejímu napsání inspiroval. Podle odhadů bývalo na našem území zhruba deset tisíc studánek. V posledních desetiletích sice mnoho dříve udržovaných studánek zrušilo, díky zrušitla Národního registru pramenů a studánek, dostupného na adrese www.estudanky.eu, se však dnes mnoho z nich zase probouzí k životu. Registr, fungující už sedmým rokem, navazuje na program nazvaný Zachraňme studánky, který v roce 1999 spustila organizace Mladí ochránci přírody. Princip tohoto programu spočívá v přetezi patronátu nad některou ze studánek a hlavně v péči o ni, až do úje o čištění, úpravy okolí, rozbroj vody či informační kampaní v okolí.

Přidejte ji na mapu

„Ke dnešním dni máme registrováno přes čtyři tisíce studánek z toho studánek s patronátem je více než dva tisíce tři sta,“ konstatuje Michal Kulík, zástupce organizace Mladí ochránci přírody.

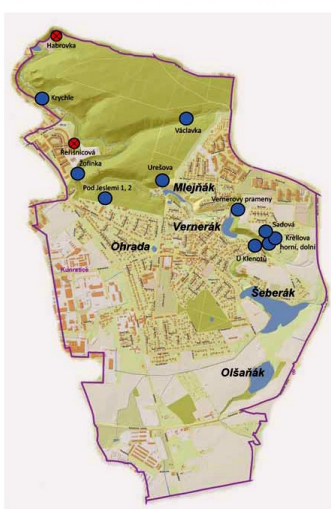
O mapování studánek a jejich zvelebování se starají stovky dobrovolníků: kromě jednotlivců, škol nebo rodin se do péče zapojují také firemní týmy. Při tvorbě registru spolupráme především na území kladejícím postojem k přírodě, kterým leží její osud, a tedy i osud vody, na srđci a není jim lhostejný. Proto studánky nijak nekontroloujeme. Tuto možnost mají všichni kolemdojáci, navíc na to aby nezisková organizace nemáme ani profitekdy. Národní registr je společné dílo všech náregistvánků a přátel přírody,“ konstatuje Michal Kulík.

A jak postupovat, pokud o zanedbané studánce víte a chcete ji přidat na mapu? Je to jednoduché: Zdroj vody je třeba vyfotit, následně podle mapy či podle GPS určit zeměpisnou polohu a zadat vše do zadávacího formuláře. Studánková data se aktualizují každý den.

Připravila Aneta Blahušová, spolupracovnice IČV

přehled Lidových novin z 23.5.2015

Studánky a prameny v Kunraticích a okolí

k postupnému zániku. Uvedme například několik příkladů postupného ničení studánek a pramenů. **Křovinná studánka** (jeví její přístavění v Ledňádu 2/2015) stalo let vzorně sloužila živinčím bez jakékoliv úhony, za posledních 6 let však zmizelo horní ohňové obzedení a je otázkou, jak dlouho bude trvat, než dojde na ostatní chly a stříšku. **Studánky Pod Ještěmí 1 a 2** (odlomy s prameny původně zasahujícími až k ulici K Zeleným domkům byly postupně zavazeny domovním odpadem a tak se tyto zdroje vody systematicky až někam pod střechou do lesa. Ještě v roce 2004 zde bývala betonová stěna, nyní jsou to již jen nedostupné bahňaté prameny.

Z posledních dvanácti pramenů a studánek byly zřely za urychlené řešení především **Křovinná studánka, Václavka a Urošova** (ta se dříve říkávalo **Mlýnskýce**). Další v pořadí by byly **Křovinná dolní, Varnovovy prameny** (kromě dvou pramenů bývála pod nimi ohel vyzděná studánka ještě v 80. letech minulého století), **Sadová** a **Pod Ještěmí**. Po pravidelné údržbě ročně odle volně navěbané okolí studánek U Klenotů. Většina uvedených studánek a pramenů je totiž buď u frekventovaných cest nebo téměř za plotem. V podobném ohrožení jsou prakticky všechny ostatní přírodní zdroje vody v Kunraticích, pouze o **Zofnku** pečují parta mladých zaměstnanců firmy CA Technologies.

Převrání pramenů a studánek do budov, tedy jejich zvelebojení je především záležitostí místních obyvatel, je to prezenta ce obce, spolky i občani. Někdy až na počtívou obnovu nejsou vysoké (materiál je za 5 až 10 tisíc za studánku). Vyžaduje to však podpora zastupitelů, místního úřadu a zdrojům vody venovat nějaký čas a nádmahu. Co odpočítat, až se vás vše děti či vnuci zeptají, zda v Kunraticích byly také nějaké studánky? Přiznáte, že dříve nežjím těch 12 posledních zdrojů postupně zánikem!

Michal Kulík, Mladí ochránci přírody

Voda. Krátké slovo, ale s obrovským významem. Význam vody si však začínáme uvědomovat až ve chvíli, kdy je jí nedostatek či není kvalitní. A právě tento „problémek“ za čínský loyt aktuální v celé naší republice. Trávníky sčnou, řeky lze přejít téměř suchou nohou, studny vysychají, kohoutková voda je mnohdy zřevadná.

Mnozí si najednou vzpomínají na studánky v lese, pod mezezi v poli, v krajině ve vesnici náležící ovčezení. Ty obdoby jsou však již dávno pryč. Studánky bez údržby postupně prouchnou, zanikají. Mízi po mnoho let pečlivě udržované lidské výtvoři, postupně se mění kulturní ráz krajiny a ta se vlastně stává nekulturní. Smutný obzerek místních obyvatel, je to jejich vztik.

Pojďme se společně zaměřit na stav pramenů a studánek v Kunraticích a okolí.

Národní registr pramenů a studánek (www.estudanky.eu) eviduje v tomto prostoru celkem 12 zavedených zdrojů. Jiz z nich jsou v tomto **Habrovka** a **Křovinná** byly ještě před 35 lety hojně užívány, ale během výstavby nových obytných souborů vyschly. Díky nechtěnému přístupu k přírodě jsou ale i jiné cesty

Sami jsme několik takových pochůzek absolvovali – třeba s reportérkou anglického vysílání Českého rozhlasu či redaktorkou Lidových novin (v kostýmku a na vysokých podpatkách si pry nepředstavovala, že cesta či spíše necesta povede bahnem a křovinami).

Kromě toho aktivně píšeme především do lokálních zpravodajů v těch oblastech, kde je větší koncentrace ohrožených zdrojů a kde problematiku dobře známe.

Naším cílem většinou bývá snaha o vyburcování místních obyvatel k nějaké aktivitě, péči o studánky.

Úterý	Čtvrtek
10:00 - 12:00	10:00 - 12:00
Středa	17:00 - 19:00
10:00 - 12:00	

Tel: 602 307 017
Adresa: Arald Třiz Kunratic, Golčova 1/2, Praha 4 - Kunratic

Historická pátrání

Každoročně se na nás obrazejí pamětníci s žádostí o pomoc při nalezení studánky, která stále žije v jejich myslí.

V loňském roce se nám po 3 letech konečně podařilo přesně určit místo, kde si mladý student ke konci války vyfotil jednu pěknou studnu, v důchodu pak fotku našel ve svém albu a marně přemýšlel, kde to asi bylo. V archivu Městské

Obecní pumpa na Karlově

části jsme objevili další fotku tohoto místa... a začalo nekonečné procházení pražských ulic.

Naše snaha byla korunována úspěchem – místo bylo přesně určeno, bohužel je však studna již zlikvidována – prakticky na jejím místě se nachází nová budova Urologické kliniky vybudovaná v 70tých letech minulého století.

Další informace

Všechny zájemce o informace k Národnímu registru pramenů a studánek i ke kampani „Zachraňme studánky!“ odkazujeme na internet:

www.estudanky.eu	...	Národní registr pramenů a studánek
www.emop.cz	...	v sekci „Naše aktivity“ -> „Studánky“ je vše k problematice patronátu nad studánkami

Závěr...

Většina fotek, zpráv i informací zveřejněných v tomto sborníku pochází nejen od zapisovatelů do Národního registru pramenů a studánek, ale především od konkrétních pečovatелů o studánky. Děkujeme jim.

Na tomto místě bych také rád poděkoval především našemu správci webových stránek Národního registru pramenů a studánek **Janu Berně Kouklovi**, bez jehož nadšení a geodeticko-programátorských schopností bychom toho moc nedokázali.

Významnou pomocí též přispěl **Michael Köpping** (tisk kalendářů).

Javorová studánka (10245)

název: **Prameny a studánky ČR 2015**
sestavil: **Michal Kulík**
fotografie: účastníci projektu
mapy: Jan Koukl
vydali: **Mladí ochránci přírody**
Dittrichova 9, 120 00 – Praha 2
T: 224 912 466, CDM@emop.cz
www.estudanky.eu + www.emop.cz
prosinec 2015